

Blomstrende høst-tidløs i september. (EH).

LITTERATUR: (1) 328b 42; (2) 703 32b, (3) 739 2,1800,526; 398 1806,358; (4) 638 3,1840-41,118; 227 20,1910,263; 599b 2,521.

PROSA OG POESI

De nøgne jomfruer [løfter] sig fine og uberørte op af den sorte jord, i jomfruelig ynde folder de sig ud og hilser den blanke sol og den flyvende sommer (1).

Blomst den sætter før blad og blomsterne henvisne hurtigt; · intet skærmende ly fik de mod solstrålens ild *Vilhelm Bergsøe* (2). Genfærd af en eftersommer blid, · lovløs er din sene blomstertid. · Over morgen-rimkrystallers smykker · dine slanke liljebægge skygger, · tidløs, underlige liljeblostm *Knud Wiinstedt* (3). I pagt med høje himle · og havets dyb er du, · dér fik din sarte krone · en egen kølig blu *Karl Grabau* (4).

Knud Wiinstedt, Tidløs (3); Karl Grabau, Tidløs (4); Otto C. Fønss udgav 1919 digtsamlingen Tidløs.

LITTERATUR: (1) 462 182; (2) 63 74; (3) 976e 60; (4) 302 27.

Påskelilje, *Narcissus pseudonarcissus*

De velkendte gule og klokkeformede blomster har indvendig en stor tragt- til klokkeformet bikrone. Dyrkes i de fleste haver og parker og er derfra forvildet mange steder, bl.a. på Turø, Barsø og i Løjt sogns østlige del, ved klosterruiner, i fugtige skove og krat (1).

De vildtvoksende påskeliljer på ruinerne af Søborg slot blev o. 1840 kaldt *dronning Margretes liljer* eller *margreteliljer* (2).

Påskelilje 1577ff, *gul februarililje*, *gul tidløs* og *tidløs* 1546, *gul narcis* 1648-1769, *påskennarcis* 1800-1903, *trompetnarcis* 1908-38, *påsknellike* 1912ff (lærd tydning af påskennilje) Fyn, Avernakø, Birkholm, Agersø, Falster, *trompetlilje* 1925; *valborgdagslilje* Ærø, Valborgs dag er 1/5; *svanehals* NVFyn, stilken under blomsten er undertiden krum (3).

LITTERATUR: (1) 94 43,1935,76f; 363 7/1 1953; (2) 352 2,1836,175; 398 1837,164; 638 3,1840-41,81; (3) 689 2,101f.

ANVENDELSE

»Påskeliljer ... har bonden her i disse lande alle-
vegne nok af, thi når man ved påsketid kommer
ud i bondens haver, finder man dem stå og
blomstre overflødig [dvs. i mængde], ja de fin-
des også i vænger og enemærker. I købstæderne,
hvor der er fornemme haver, findes de også, dog
holder de mere af dem, som er dobbelte« (1648;
1). Påskeliljen bryder gennem jorden St. Doro-
theas nat 6/2, om den så skal igennem en jern-
hat = frossen skorpe (Sønderjylland; 2).

Løgene og æggeblommer bages til kage, som
spises for koldfeber (malaria) (Stevns? 1632; 3).
Mod samme sygdom drikker bønderne et afkog
af løgene, patienten får da opkastning og febe-
ren forsvinder (1648; 1); eller man skulle drikke
et mjødafkog af hele planten (Kolding o. 1820;
3), et dekokt af løgene (4).

De grønne blade blev anvendt til at farve på-
skeæg med (1648; 1). – Blomsterne smykker de

fleste hjem og kirkerum i påskeugen. På Kø-
benhavns grønttorv solgtes 1967 3.8 mill. stk.,
Odense, Århus og Aalborg salgsforeninger 4.2
mill. stk.

LITTERATUR: (1) 697 7-9; (2) 482 1,1863,278;
488g 1,38,69; 228e 1,194; (3) 488o 149; (4) 186 35.

PROSA OG POESI

De gyldne dværgtrompeter nikker af barnlig
iver, mens de blæser deres avancir! til de for-
sinkede kammerater *Valdemar Rørdam* (1). For-
årsbrisen ... får påskeliljerne til at stå og nikke
så småt med blomsterhovederne, som om de
stod og nynnede sagte på en sang, der mest er
digtet af dem selv og om dem selv, og som kun
kan høres og fattes af dem, der er ligestemt med
de troskyldige blomster *Axel Garboe* (2). Op-
standelsens blomst skjuler sit løg med dødens
saft *Martin A. Hansen* (3).

Blomstrende påskeliljer. (EH).

Sig mig, blomst! Hvad vil du her? · Bondeblomst fra landsbyhave, · uden duft og pragt og skær ... · Påskeblomst! en dråbe stærk · drak jeg af dit gule bæger · · O! hvor er du mig dog kær, · bondeblomst fra landsbyhave! · Mer end rosen er du værd, · påskeblomst på fædres grave. · · Glad man skal i urtegård · se den blomst, som melder vår, · minder om den morgenrøde · mennesket stod op af døde *N. F. S. Grundtvig* 1817. Madonnas glans er blomstens lin, · dens bæger fyldt med gylden vin *Poul Bendix Pedersen* (4). Lys som et solskin. · Og du er vor påske! · Er du opstandelsen, · livets gentagelse, · livets fornyelse, · forårsung ... *Harald Herdal* (5). Levende forårsfakkel, · tændt i aprildagens luft · lader du påskens mirakel · genopstå i din duft *Grethe Helberg* (6). Den står som et strålebundt sol · og skinner hos gæk og viol, · genfødelsens tegn ja symbol *K. L. Kristensen* (7). Men af det sorte stiger genrejst, gylden og grøn, · påskeliljen, tungt, på den korsfæstedes bøn *Valdemar Rørdam* (8). De gule liljer · i vårgrønt løv, · påskeopstandne · af muld og støv *Mogens Jermiin Nissen* (9). En lysende påskelilje, · opstandelsens ranke symbol. *Tom Kristensen* (10). Du blomst for knuste hjerter, · du liljestængel, · vær du vor tro en hilsen · fra lysets engel. *Lauritz Larsen* (11). Denne klare fakkelskare · mod den forårsvåde muld · under hyldens nøgne grene · lysende som gammelt guld *Maja Aagaard* (12). Gult står i mindets sammenblanding · sol, kyllinger, den første påskelilje *Poul Sørensen* (13). I himlen sol, på jorden påskeliljer, · et gyldent lys i sorte bondehaver, · det første grønt før kål og petersilje! · Til sønden stod de med de gule kraver · og svajede i en arg og iset vind. · · Når påskeliljens svale ild jeg ser, · med sødme mindes jeg min barndoms feer. · I påskeliljens duft et bad sig gemmer, · et bad i påskeblomst jeg aldrig glemmer *Johannes V. Jensen* (14). Store våde, gule påskeliljer! · De knirker som et sødt snøreliv, · jeg tager hele buketter i favn, · alle de grønne stilke, · og begraver mig i deres duft. · Der gemmer sig en duft i de gule kølige tragte, · solild og hav hekset sammen, · der står hele trompetstød af duft ud af dem, · påskesødme, · liflig erindring, · kulde og sol hekset sammen *Johannes V. Jensen* (15).

Vi er de gyldne tuber, · som Vorherres keruber · løfter og lader skinne, · løfter og blæser i. *Valdemar Rørdam* (16). Miraklet er sket ... · gryet har blæst i forvandlingens gyldne trompet *Arnold Hending* (17). De vil stå der som en vagt · og med hver sin gyldne tragt · trutte stuen fuld

af påskesolens · påskegule pragt *Piet Hein* (18). Knud Hee Andersen (19); Olaf Andersen (20); Piet Hein, Fire Påskeliljer (18); Harald Herdal, Påskelilje (21); Harald Herdal, Påskeliljer (22); Ebbe Jahn-Nielsen, Påskeliljer (23); Mogens Lorentzen (24); Hulda Lütken, Tre gule Liljer (25); Poul Bendix Pedersen, Påskeliljen (4); Valdemar Rørdam, De dobbelte Påskeliljer (16) og (8); Maja Aagaard, Påskeliljer (12).

LITTERATUR: (1) 789v 14f; (2) 292b 17; (3) 333 112; (4) 705 18; (5) 370g 7f; (6) 959 15/4 1954; (7) 490c 47; (8) 789s 124 ;(9) 649b 43; (10) 492 6; (11) 529c 42f; (12) 1000 30; (13) 888 32f; (14) 433m 30, 33; (15) 433p 55; (16) 789q 38f; (17) 367d 21; (18) 361b 14; (19) 23b 48–50; (20) 27g 14; (21) 370d 36; (22) 725 25/4 1943; (23) 425b 14; (24) 556d 42f; (25) 566b 56.

Pinselilje, *Narcissus poeticus*

er spinklere end påskeliljen og har renhvide, duftende blomster, den lille bikrone er rød »som de kønne fjer, der sidder omkring næbbet på stillidshovederne« (1648; 1), dog oftest gul eller orange.

Pinseliljen 1648ff har fra gammel tid været en populær haveblomst, den »vokser så mangfoldigt allevegne her i landet« (1648; 1) og er forvildet fundet adskillige steder navnlig på Sjælland i kratskove og enge, ved gamle tomter (2). *Narcis* o. 1530–1838, på Samsø omdannet til *lasis* (-ser); *hvid narcis* 1648 og *desmerlilje* 1648–1793, blomsten stærktlugtende; *gøgeblomst* 1667 vel på grund af blomstringstiden, sml. *gøgeurt* s. 231, *liljenarcis* 1820, *fasanøje* 1905 efter bikronen, *stjernenarcis* 1908ff, *pinsenellike* (egentlig -nilje) Fyn, Avernakø, Agersø, Falster, *pinselys* VFyn, *digternarcis* 1949, jf. det botaniske artsnavn *poeticus*, der måske skyldes blomstens fine form og duft (3).

LITTERATUR: (1) 697 89; (2) 94 43,1935,76; (3) 689 2,100f.

ANVENDELSE, VARSEL

Løget kunne læge brandsår og »hidsige øjne«; hele planten knust til smertestillende omslag på gammel podagra (1648; 1).

Pinsemorgen har blomsterne deres største skønhed og herligste duft (2). Den, som pinsemorgen kan plukke 50 udsprungne pinseliljer i sin